

9.4. KLASA 3 - KAPITAL

Kapital predstavlja preostali deo imovine firme nakon odbijanja svih njegovih obaveza. Tokom poslovanja visina kapitala tj. dela imovine koji se finansira iz sopstenih sredstava, varira. U knjigovodstvenoj evidenciji struktura kapitala podeljena je u šest osnovnih grupa računa:

- 30- Osnovni kapital (300 – Akcijski kapital, 301 – Udeo društva sa ograničenom odgovornošću, 303- Državni kapital, 305 - Zadružni kapital)
- 31 – Neuplaćeni upisani kapital
- 32 – Rezerve
- 300 – Revalorizacione rezerve
- 34 – Neraspoređena dobit
- 35 – Gubitak

Dakle, na ovim računima se obuhvata uplaćeni i neuplaćeni kapital, kao i sve promene u kapitalu preduzeća, bilo da se radi o povećanju ili smanjenju. Po Zakonu o privrednim društvima upisani osnovni kapital u poslovnim knjigama - evidentiran, mora odgovarati iznosu osnovnog kapitala upisanom u APR. Tretman osnovnog kapitala bitno je uslovljen odgovornošću vlasnika kapitala prema obavezama društva. U društvima kapitala je stoga propisan i minimalni osnovni kapital i princip očuvanja minimalnog osnovnog kapitala.

30 – Osnovni kapital

Na kontima ove grupe vodi se evidencija o postojećim osnovnom kapitalu: Sintetički računi ove grupe su:

- 300- Akcijski kapital
- 301 – Udeli društva sa ograničenom odgovornošću
- 302- Ulozi
- 303 – Državni kapital
- 304- Društveni kapital
- 305- Zadružni kapital
- 309 – Ostali kapital

300 – Akcijski kapital

Akcijski kapital, čini je kapital preduzeća koji se pribavlja emisijom i prodajom akcija. Na računu **300 – Akcijski kapital** iskazuje se vrednost običnih i prioritetnih akcija.

Akcije su hartije od vrednosti izdate u seriji, koje glase na deo osnovnog kapitala akcionarskog društva. Akcije mogu biti obične-redovne ili preferencijalne-povlašćene, te se u okviru računa 300- Akcijski kapital otvaraju najmanje dva analitička računa. Akcionarsko društvo upisuje akcije i druge hartije od vrednosti i identitet akcionara kod Centralnog registra za hartije od vrednosti. Vrednost akcijskog kapitala predstavlja proizvod broja emitovanih akcija i njihove nominalne vrednosti. Suština je znači da:

1. Akcijski kapital = broj akcija x nominalna vrednost akcija
2. Akcionarska društva mogu biti zatvorena i otvorena.

Primer:

I) Izvršen je upis 8.000 akcija, nominalne vrednosti od 200 rsd. Ukupna vrednost upisanih akcija je 1.600.000 rsd.

II) Akcionari su u predviđenom roku uplatili 50%, upisanih akcija.

r.b.	br. računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	000	310	Neuplaćeni upisani kapital Neuplaćeni upisani kapital Za upisane obične akcije	1.600.000	1.600.000
2	241	000	Tekući račun Neuplaćeni upisani kapital 50% uplaćeni iznosi od ukupno upisanih akcija	800.000	800.000
2a	310	300	Neuplaćeni upisani kapital Akcijski kapital Prenos neuplaćenih akcija na osnovni kapital	800.000	800.000

301- Udeo društva sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.)

Račun 301 koristi se prilikom knjiženja udela članova društva sa ograničenom odgovornošću. Udeli članova mogu biti u novcu, stvarima i pravima. U glavnoj knjizi vodi se sintetička evidencija, dok se u analitička evidencija o udelima vodi u Knjizi članova društva. Knjiga članova društva sadrži sve značajnije podatke o nosiocima udela.

Primer:

I) Osnivači društva sa ograničenom odgovornošću su pisali kapital u iznosu od 60.000 rsd, a na ime osnivačkog udela odmah uplatili iznos od 50.000 rsd, kod ovlašćene banke.

r.b.	br. računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	001		Neuplaćeni upisani udeli	10.000	
	241		Tekući račun	50.000	
		311	Neuplaćeni upisani udeli		10.000
		301	Udeli društva sa ogran. odgovornošću Za upisane udele		50.000

31-Neuplaćeni upisani kapital

Na računu 31 neuplaćeni upisani kapital pokazuju iznose upisanih i neuplaćenih akcija i duela. Iznos koji se momentu upisa kapitala evidentira na računima grupe 00, istovremeno se evidentira na ovom računu.

32 – Rezerve

Postoji više osnova formiranja rezervi preduzeća, koje predstavljaju deo kapitala preduzeća. Trošenje sredstava iz rezervi uređeno je zakonom ili statutom preduzeća tj. osnivačkim aktivnom. Osnovna namena rezervi jeste obezbeđivanje sredstava za normalno odvijanje poslovanja preduzeća u slučaju gubitka. Međutim, ova sredstva se mogu koristiti za povećanje kapitala, za emisiju novih akcija, za

besplatne akcije, čime se povećava osnovni kapital društva. Ova grupa sadrži tri karakteristična računa:

- 320 – Emisiona premija,
- 321 – Zakonske rezerve
- 322 – Statutarne rezerve.

320 – Emisiona premija

Emisiona premija predstavlja razliku između nominalne vrednosti emitovanih akcija i vrednosti po kojoj se hartije od vrednosti prodaju na tržištu kapitala. Ova razlika može biti pozitivna, ukoliko je prodajna vrednost akcija, veća u odnosu na nominalnu. U slučaju, kada je prodajna vrednost manja u odnosu na nominalnu javiće se negativna emisione premije.

Kada akcionari uplate iznos otkupljenih akcija po prodajnoj vrednosti, dolazi do priliva novčanih sredstava na tekućem računu preduzeća, te za taj iznos zadužujemo račun **241 – Tekući račun**, dok nam potražuje račun **300 – Akcijski kapital** za iznos nominalne vrednosti prodatih akcija, kao i račun **320 – Emisiona premija** za razliku između više prodajne vrednosti akcija i niže nominalne vrednosti.

Primer:

I) Na osnovu odluke Skupštine akcionara, preduzeće „Trend“ je emitovalo 10.000 akcija nominalne vrednosti 100 rsd po akciji. Prodato je i naplaćeno svih 10.000 akcija po vrednosti od 150 rsd. po akciji što ukupno iznosi 1.500.000 rsd.

r.b.	br. računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	241	300 320	Tekući račun Akcijski kapital Emisiona premija za otkupljene i uplaćene akcije	1.500.000	1.000.000 500.000

340 – Neraspoređena dobit

Pri prenosu početnog stanja u poslovne knjige za narednu godinu, saldo sa računa 341 – Neraspoređena dobit tekuće godine, prenosi se na račun 340 – Neraspoređena dobit iz ranijih godina. Na ovom računu se iskazuje kumulirana neraspoređena dobit.

Primer:

I) Preduzeće „Trend“ ostvarilo je dobit u iznosu od 500.000 rsd. Stopa poreza na dobit iznosi 15 %, te je iznos poreske obaveze 75.000 rsd. Iznos dobiti nakon oporezivanja je 425.000 rsd. Na osnovu svih podataka otvorite početno stanje u narednoj godini.

II) Po rešenju poreskog organa konačna obaveza poreza na dobit iznosi 78.000 rsd.

r.b.	br. računa		Opis	Duguje	Potražuje
	D	P			
1.	341	340	Neraspoređena dobit tekuće godine Neraspoređena dobit prethodnih godina Otvaranje početnog stanja	425.000	425.000
2.	340	481	Neraspoređena dobit ranijih godina Obaveze za porez iz rezultata Po konačnom rešenju poreza na dobit	3.000	3.000

